

ЖИТИЈА И СЛУЖБЕ
СВЯТЫМ ПЕРВЫМ МУЧЕНИЦИМА
ГРИГОРИЈУ МОНАХУ И
БАСИЛИЈУ ПЕРВАРУ

Гроб Светог Василија Пекара

ЖИТІЈА И СЛУЖБЕ
СВЕТИМ ПЕРСИМ
МУЧЕНИЦИМА
ГРИГОРИЈУ МОНАХУ И
ВАСИЛИЈУ ПЕКАРИЈУ

Цетинье, 2021.

Садржај

Житије

Светог преподобномученика Григорија Пећког7

Служба

Светом преподобномученику Григорију Пећком.17

Житије

Светог мученика Василија Пећког37

Служба

Светом мученику Василију Пећком.47

Одлуком Светог Архијерејског Сабора од 3. маја / 20. априла 2018. године, Свети новомученици Григорије и Василије Пећки, заједно са Светом мученицом Босиљком Рајичић из села Пасјана код Ѓилана – пострадали од Агарјана за време османлијске власти на Косову и Метохији због своје непоколебиве вере у Христа, прибројани су Сабору Светих и уписани у календар Српске Православне Цркве као мученици.

Свечано литургијско прослављење новопроглашених Светих мученика обављено је 27. априла / 10. маја 2018. године, на дан Спаљивања моштију Светог Саве у његовом Храму на Врачару. На тај начин је потврђено њихово већ одавно постојеће молитвено поштовање у верном народу Косова и Метохије и Српској Православној Цркви.

Сијајући тврдом вером и непоколебивом надом из оних тешких времена која вери и нади никако нису била наклоњена, ови свети мученици и са њима многи други светионици рода нашег, верни сведоци Христови знани и незнани, као златне карике везују нас за светло и благодатно доба када смо се као народ присајединили Новом Израиљу и када смо постали његов равночасни и назидатељни део.

„Овим прослављањем новопросијавших светих мученика Светој Апостолској Цркви се дарује велика хвала и духовна радост и њихове молитве су драгоцене заступништво пред Престолом Јагњета Божјег, Жртвованог за живот света.“ [Из саборске одлуке о њиховој канонизацији.]

Молитвама Светих мученика Твојих, Господе Исусе Христе, Боже наш, помилуј нас. Амин.

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ГРИГОРИЈА ПЕЋКОГ

Свети Григорије Пећи¹ (у народном изговору Глигорије) живео је у време српског ропства под Турцима као сабрат свештене велике лавре свете Пећке патријаршије. Није знано да ли се у овој светој обитељи подвизавао као прост монах или је био свештенослужитељ, као што нису познати ни тачно место нити година његовог рођења. Али његова миомирна жртва, којом је самог себе принео Господу на дар, није заборављена; његово одлучно и без двоумљења страдање за Христа остало је добро запамћено и сачувало се кроз векове до наших дана. Познато је такође да га је Господ убрзо након његове мученичке кончине прославио даром чудотворства.

Претпоставља се да је Свети Григорије родом био из Пећи или њене околине а да се подвизавао и мученички пострадао у XVII или XVIII веку, у време Великих сеоба. Било је то време, како рече летописац, када „јаук и вапај изне-

¹ Први је на култ Светог Григорија указао српски историчар и академик Ђорђе Сп. Радојчић, а после њега кратке записе налазимо код богослова и историчара др Леонтија Павловића („Култови лица код Срба и Македонаца“) и јрм. Димитрија Плећевића („Српски светачник“), код којих пре свега налазимо сведочанство о постојању цркве и гроба, као и податак о години рушења цркве и ископавању Светитељевих земних остатака из гроба. И Павловић и Плећевић истичу да је Свети мученик Христов био поштован како од стране хришћана тако и од стране муслимана.

могле [српске] душе, што стењаше под руком зулумћарском, продираше небо... Све је било ућутало и стењало под ногама тиранским“, а међу Турцима веровало се да је „севап за душу“ ако се 27. ноћи Рамазана, на Курбан Бајрам или неки други велики празник, убије један Србин.

У тим тешким временима, српско духовенство имало је свети задатак да народу буде учитељ и руковођа и свагдашњи заклон и утеха; да га храбри у вери и трпљењу и бодри у нади на слободу.

А овог Светог Григорија Господ је, каже предање, обдарио необичном лепотом – не само лепотом телесном већ пре свега лепотом душе којом сав беше окренут ка Господу врлином побожности и вере.

Знали су Турци добро да су такви „со земљи“ и „видело свету“ и радо су се трудили да их придобију за своју веру, надајући се да би пример оваквих врлинских људи могли следити многи. Знао је и Григорије за такав њихов обичај, па се трудио да не буде сувише упадљив – кроз Пећ се, кажу, кад год му је то било могуће, кретао споредним улицама и у време кад нису велике гужве.

Али како се, по речи Господњој, „не може сакрити град кад на гори стоји“, тако ни Свети Григорије не могаше остати непримећен од пећких Турака. Загледала се била у њега и ћерка једног угледног турског достојанственика – неки кажу самог пећког паше. Девојка је силно патила од жудње за њим, те њен отац са још неким Турцима скова план да инока Григорија на сваки начин потурче. За остварење ове њихове зле намере указа се повољна прилика када је једном Свети Григорије по питању манастирских послова сишао до пећке чаршије. Турци тада изазваше мањи метеж у свеопштој вреви и ухватише младог монаха, а потом га приведоше пред кадију.

У почетку покушаваху Турци да га преласте нудећи му високи положај у турској управи ако пређе у мухамеданство и ожени се пашином ћерком, а када видеше да он неће ни да чује за њихове понуде и обећања, почеше да му прете мукама. Но млади Христов војник оста непоколебив. Турци онда, видевши чврстину његове вере и да га ничим не могу придобити, извршише насиље над Светим Григоријем – на силу га обрезахе сматрајући да га тиме и „потурчише”. Нису знали да они који су примили духовно обрезање просвећени Светом тајном крштења и Христом оденути – више не подлежу телесном обрезању старозаветном. Колико је времена ово насиље трајало и које је све муке тада млади Григорије поднео, само је драгоме Господу знано. Међутим, ни ово не обесхрабри Светог Григорија.

Разумевши добро да је „дошао његов час“, Свети исповедник Христов, чим га отпустише слободна, скиде са себе турске хаљине и обукавши монашку подерану расу поче јавно и на сав глас да изобличава лажну веру Мухамедову и турско безакоње. То страшно озлоби и разјари безбожну руљу, те га стадоше тући и задавати му ране по телу. На крају приђе један безбожни Агарјанин и оштрим ножем распори му утробу. Таквог – на смрт рањеног, оставише га да издахне на улици. Прикупивши последње своје снаге, Свети Григорије дотетура до једне српске куће у близини „Дугачког гробља“ на коме су се Турци сахрањивали и ту, наслонивши се леђима на капију, предаде дух свој Господу кога је тако жарко љубио.

Турци нареде да се његово тело баци далеко од града, али Срби га тајно сахранише у близини града (данас је то део ширег центра Пећи), а место обележише повећом каменим плочом без натписа. Убрзо се на гробу Светога почеше дешавати чуда, те народ који се непрестано стицаше ка овој светињи подиже о свом трошку мали параклис. Између

1900. и 1912. године, по сећању староседелаца, око гроба су постављени најпре темељи са дирецима и кровом, а касније је подигнута црквица од ћерпича и камена.

Празновање Светог преподобномученика Григорија вршено је на дан када се слави његов небески заштитник – Свети Григорије Богослов (25. јануар / 7. фебруар). Био је то заповедни празник у Пећи, тако да се нико није усуђивао да тога дана ради. О томе су од својих старијих слушале Пећанке Викторија Стањевић и Блаженка Чукић.

Успомена на Светог Григорија је наставила да живи у народу и у следећим столећима, иако друштвене прилике нису увек биле једнако наклоњене испољавању народне побожности и благочешћа. Скромна црквица над гробом мученика преживела је турско време, но, у Краљевини Југославији (однарођена и пагубним злодухом европејства задојена) државна управа донела је одлуку да на пољу где се налазила црквица Светог Григорија Пећког сагради Пољопривредни институт! Намера је спроведена у дело, те се трошна црквица са гробом Светог Григорија обрела у непосредној близини зграде Института – непримерно стешњена.

Обезбожена бирократија није се на овоме зауставила – директор Института, инжињер из Ораховца, одлучио је да сруши црквицу јер му је сметала за огледна добра. Свети Григорије му се јави у сну и затражи од њега своју порушену кућу „да му сагради”. Још му рече: „Ти си срушио моју кућу и ја ћу твоју”. О томе Пећанка Момира Михајловић (рођена 1930. године, упокојила се 2019. године) сведочи: „Одмах по рушењу црквице директору се у сну јавио Светитељ, прекорио га за оскрвњење његове капеле и наговестио долазак несреће у кућу директора за предстојећи празник – Васкрс. Убрзо се директоров десетогодишњи син разболео. Одве-

ден је на лечење у Београд и у болници се упокојио. Његово тело донето је у родитељски дом на сам дан Васкрса.”

После рушења цркве раскопан је и гроб Светога. Пећанац Бошко Газикаловић (рођен 1900, упокојио се 1982. године) сећао се да му је један Рус избеглица по имену Павле испричао како је њега и друге раднике тадашњи управник економије Пољопривредног института присилио да отворе гроб.

У гробу није нађено ништа друго сем једног глиненог суда. Када су га разбили, појавила се свежа сукрвица. Сазнавши за овај догађај, стари прота Спаса Поповић (родом из Велеса, у Пећи живео и службовао од 1892. до 1933. године када се упокојио), поведе истрагу и „пошаље знак (тј. тај суд са сукрвицом) Патријарху”. „Духовна власт” пак предузме потребно код Министарства за пољопривреду. Министарство издаде наредбу да се направи нови параклис, и то од тврдога материјала (цигла, цреп, двокрилна врата и бетонска гробница; све укупно коштало је 7000 тадашњих динара).

По једном другом казивању старијих Срба Пећанаца, приликом отварања гроба Светог мученика на дубини од три метра нађене су његове мошти (кости) и усирена крв, која је изгледала као да је јуче проливена. Верује се да су мошти однете у Пећку патријаршију да се чувају са још много других светих моштију незнатих подвижника благочешћа чија су имена само Господу позната.

На гробу су се веома често дешавала исцељења. Тако, по причању Пећанке Драге Радоичић (рођена 1928, упокојила се 2016. године), Светом Григорију се треба молити за све, а нарочито код деце која имају проблема са говором и која не могу да ходају. Ову њену тврдњу потврђује чудесно исцељење једне девојчице тридесетих година прошлог века која је до своје шесте године била одузетих ногу. Након мај-

чине усрдне молитве Светом мученику Григорију девојчица је стала на ноге, и три пута обишла гроб. Обичај је, наиме, био да се са болесником (или болесник сам) трикратно, у име Пресвете Тројице, обиђе гроб Светога, да се гроб окади и упале свеће на њему. Овај догађај исцељење парализоване девојчице описала је непосредно пред своју смрт њена мајка – Пећанка Милена Бабовић (упокојила се 2018). По њеном сећању ово чудо догодило се између 1933. и 1935. године.

Богомоља је преживела и фашистичку окупацију за време II светског рата. Милена Бабовић се сећала да су Немци и Италијани знали за ову светињу и премда су у њој једно време чували оружје, нису је срушили зато што је била богомоља. Пећанка Митра Мијатовић (рођена 1934. године – данас живи у Пећкој патријаршији) сећа се да ју је као девојчицу баш за време II светског рата мајка често водила у ову капелу „у којој је био гроб“. Са породицом Митра је из Пећи избегла 1945. године а када се неколико година касније, када је већ била успостављена нова власт, вратила да настави школовање, капела више није постојала. Ипак, мајка јој је заповедила да кад год може пође на место на коме је капела била и запали свеће. Ту су над гробом Светога временом изникли јорговани. Митра и данас памти њихов опојни мирис. „Често су покушавали да искрче ове јорговане, али су они поново ницали“ – каже.

Капела је по други пут срушена 1952/3. године. Када је те године директор Института Петар Дрезгић отпутовао у Америку на специјализацију, агрономи се договорише да без његовог одобрења сруше богомољу. Једноме багеристи било је речено да приђе машином и да ишчупа параклис из темеља. Пошто му то никако није полазило за руком, заменик директора К. Р. нареди радницима Института, међу којима се налазио и Бошко Газикаловић, да се лате алата и започну рушење. Бошко и радници одбију његово наре-

ђење. На то агрономи позову присутне Цигане, који су се привучени призором били окупили, да они започну рушење. Међутим и Цигани одбију да учествују у овом злоделу – због страха Божјега! Јер и они су поштовали свети гроб и на њему се исцељивали.

Напоследку, сами агрономи латише се посла рушења. Најпре су скинули цреп са параклиса, а затим навалили крамповима на зидове. Први је замахнуо агроном Д. Б. Он је убрзо умро, у 52. години живота. Два службеника која су такође учествовала у рушењу, бише осакаћени. У групи рушилаца налазили су се још књиговођа Р. С. из Лукавца и наставник М. О. Овај други је завршио на клиници за душевно оболеле. Због свега тога радови су били обустављени све док на крају нису довели, однекуд са стране, чету робијаша који нису знали шта треба да раде. Ови су врло брзо разидали стару, трошну грађевину.

Ипак, све до седамдесетих година прошлог века верници су одлазили на ово место, нарочито петком и уторком, и молили се Светоме. Временом и услед политичких (не)прилика овај обичај је ишчезао, али је међу пећким Србима остало снажно сећање на Светог мученика Христовог Григорија.

Иначе, простор око параклиса звао се Глигоријево, и био је претворен у цветни парк. Педесетих година прошлог века (а после рушења цркве) зграда бивше Пољопривредне школе претворена је у стамбену зграду. Према сећању некадашњих станара ове зграде, Марка Поповића (упокојио се 1993. године) и Данице Гончаров (упокојила се такође 1993. године), место на коме се налазила богомоља и гроб Светог Григорија данас је усред повртњака и по њему се сеје поврће. Разлог је вероватно у томе што је у сећању данашњих житеља овог краја, претежно муслимана, записано једно друго место као свето – непосредно уз поменути повртњак нала-

зи се мала утрина коју они засипају новчићима, верујући да је ту сахрањен азрети [свeтuи] Алија, муслимански светац и чудотворац. У ствари, то они поштују Светога Григорија, сахрањеног нешто ниже.

Муслимани су наставили да поштују „свето место“ молећи се на њему и по вери примајући, а православни су у својој занесености комунизмом о Светом Григорију били заћутали. О томе данас сведочи и Пећанка Данијела Милошевић, која од рата 1999. године живи у Крагујевцу: „Као дете расла сам у згради Биотехничког института у Пећи. Недалеко од зграде у којој сам живела, играјући се у дворишту, гледала сам жене муслиманске вероисповести које сваке ноћи долазе на гроб и моле се, пале свеће и остављају прилог (новац). Ми православни такође смо мислили да је то место турско турбе.“

Да није ријеч о муслиманском гробу већ да је ту била православна светиња – гроб Светог преподобномученика Григорија и над гробом црква њему посвећена, Данијела је сазнала у мају 2018. године пратећи извештаје са заседања Светог Архијерејског Сабора СПЦ на коме је Свети Григорије канонизован као свештеномученик. Тада је одлучила да исприча своју причу о исцељењу које јој се на том месту догодило када је имала 14 година. „Године 1980. или 1981. појавиле су ми се на шакама и по свим прстима брадавице. Била сам тужна, лечила сам их, али боље није било.“ Гледајући муслиманке како се свакодневно моле на поменутом гробном месту одлучила је да и сама покуша – „Једног праскозорја одем ја на то место. Роса је била. Чучнем и почнем да се молим Богу. Три пута са обе стране протрљам шаке и вратим се у стан. Након два-три дана мени ни једне брадавице није било на рукама. Кажем мојој, сада већ покојној мами, шта сам урадила, а она се само прекрстила и рекла: 'Помози, Боже'. Водила ме је Божја рука – у то сам била и

тада а и сада сам убеђена. Свети Григорије Пећки ми је помогао, слава му.“

Чиста жртва Светог Григорија донела је обилан плод у славу Божију, чиме се једино и може објаснити чињеница да се помен на овај дивни и миомирисни цвет из рајске баште Господа и Бога и Спаса нашег Исуса Христа није изгубио упркос вековима који нас деле од његовог мученичког страдања, и упркос томе што су његов гроб и црква одавно уништени.

Дана 29. априла 2018. године Високопреосвећени Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Преосвећени Епископи крушевачки Давид и диоклијски Кирило су служили молебан Светом преподобномученику Григорију Пећком на месту на коме је некада био његов гроб и црква – званом Глигоријево. Учествовали су и надлежни парох пећки, отац Никола Станић, монахиње Пећке патријаршије и верници Драго и Ранко Бакић. По завршетку молебана прочитано је житије овог Светог Божијег угодника.

МЕСЕЦА ЈАНУАРА У 25. ДАН
СПОМЕН СЛАВИМО
ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА
ГРИГОРИЈА ПЕЋКОГ

НА ВЕЧЕРЊОЈ

На Господе, тебе призвах... **стихире на
6, глас 1.**

О, новог збигија и благочештја победе, целомудрија царовања и ка врлини хитанца! Јосиф некад Египћанки одолевши, управитељ над благом се показа; Григорије Нови Агарјанку презревши, трезвенник над душом се заблеста, поревновавши као Крститељ кад Продијаду изобличи и за Господа пострада. Међу праведнике прибројаног на небесима Григорија у весељу духовном прославимо. **[двапут]**

О, дивног твог подвига, богонзабрани мучениче! Обрезање срца вером у Христа тајинствено сатвори и у живот Исусов се одену, а кад се насиле на твоом изврши, зловерје помрачених и пакост неразумних неустрашиво ти погази, хаљине агарјанске свукавши и Христа као једину жељу душе своје преусрдно објавивши. За Њега пострадавши, моли Га за све нас. [двапут]

О, миомирисне твоје жртве, богоблажени мучениче! Као принос угодан и савршен, скупоцен и прензабран, с љубављу Христу принесе свештени живот свој као вечност своју га ценећи. Узншавши, стога, лако у храм нерукотворен, у светињу небеску, с љубављу Христу приносећи жељу душе своје, молитве и песме наше узнеси. [двапут]

Глава... глас 2: Весела дан и празник светли, мученика прензврсног спомен благознаменити, о, верни, прослаavimo, Христа Бога славећи као блажени цна подвига његових, и светоме молбе принесимо: Грн-

горије преподобни, молитвама својим пред Господом мирне дане Цркви подарил, отаџбини својој благостање, расејаним овцама утор сабрање, деци Божјој светло радовање и душама нашим велику милост.

И сада, глас исти, догматик: Генка закона прође, када благодат дође; као што купина не сагореваше, запаљена, тако си као Дјева родила и Дјева си остала. Уместо стуба огњенога – Сунце правде за сија; уместо Мојсија – Христос, Спасење душа наших.

Пармије.

Стихире са стиховима, глас 2.

Када те Господар свих призва веру која дејствоваше у теби пред Агарјанима да објавиш, тада ти, као Исусов следбеник, на сиље мухамеданско претрпевши, ревносту великом се разгоре. За име Христово пострадавши, Њега моли за своје прослављаче.

Стих: Часна је пред Господом смрт пре-
подобних Његових.

Ревнујући за свога Спаситеља, претње
смртне се ниси уплашио, животу мрачном
се ниси приклонно, већ тврдо стојећи на
стени вере и смелошћу с висине осмељен,
заједничар Христовог живота си постао;
Њега моли за своје прослављаче.

Стих: Блажен је човек који се боји Го-
спода, у заповестима Његовим напредо-
ваће веома.

Мошћи твоје свечасне и многосвештене,
подвижнице Христов преславни, исцељења
велика створише, благодат твог мучени-
штва знаменујући, и на дивљење неверне
подстичујући и слободу, Григорије, показују-
ћи да се молиш за своје прослављаче.

Глас 8: Монаха петких сабор као
светило вере поштује те, Григорије све-
тан, јер стазом твојом идући, ка правом
циљу се креће; блажен си јер си страдање

претрпео и демонску силу пограмно; слободу имајући пред Христом, мир измоли душама нашим.

И сада... богородичен, глас исти: НЕНЕВЕСНА ДЈЕВО, која си Бога у телу неизрециво зачала, Мати Бога вишњег, молбе својих слугу прими, Свенепорочна, свима дарујући опроштај грехова и, мољења наша сада примајући, моли да се спасу душе наше.

Тропар, глас 1. [састав јрм. Јустина Пећанца]

У ЧИСТОТИ ДУШЕ И ТЕЛА СИ ПОЖИВЕО ПОСТАВШИ СЛИЧАН АНЂЕЛУ, прелестима овога света несаблажњен, постом, бдењем и молитвом крепио си се, Григорије славни, и за Христа Бога живот свој храбро си положио, зато те величамо и Подвигоположнику кличемо: слава Ти, Господе, који прослављаш верне слуге своје.

**Слава. И сада... БОГОРОДИЧЕН, ГЛАС НЕСТИ
ИЛИ ПРАЗНИКА.**

**Док Гаврило говорише теби, Дјево: „Ра-
дуј се!“, на његов глас се оваплоћаваше
Владика свих у теби, светом кивоту, као
што рече праведни Давид. Показала си се
шира од небеса поневши Саздаатеља своје-
га. Слава Њему који се усли у тебе; слава
Њему проишлом из тебе; слава Њему
који нас ослободи рађањем твојим.**

НА ЈУТАРЊОЈ

На Бог је Господ... тропар Светоме два-
пут. Слава. И сада... богородичен, глас исти.

Седален после првог читања, глас 1.

Небеса те с радошћу прихватаху и вер-
ни се с трепетом дивљаху када немевана и
болне ударце примаше, преподобномучени-
че; ризу анђелоподобну не раздера ни онда
када те смрт умољаваше. Зато ти, са-
жителу анђела, вапијемо: Радуй се, славни,
Григорнје Нови.

Слава. И сада... богородичен, глас исти:

Небо се с љубављу веселаше и земља се
са трепетом дивљаше када пречисти глас
до тебе дође, Богородице, јер заједничко
славље обома засија када бестелесни радост
теби принесе. Зато ти са анђелом вапије-
мо: Радуй се, Чиста, Божје станиште.

Седален после другог читања, глас 4.

Развеселимо се, верни, духовно, због новонасталог спомена мученика, сабрање свештено начинимо и с љубављу се поклонимо месту где почиваху мошћи његове. Молитвама и песмама славећи, душама корист да стекнемо, светлих благослова да се удостојимо, којих је Григорије ненисцрпна ризница.

Слава. И сада... богородичен, глас исти:

Божанствена скинија Догоса си била, једина пречиста Мати Дјево, чистоћом си анђеле превазишла; више од свих мене, који сам прах био, упрљаног многобројним сагрешењима, очисти божанственом водом својих молитви дајући ми, Чиста, велику милост.

Канони Октоиха на 8 и светога на 6, глас 1.

Акростих: Григорија мученика слаavimo.

Песма 1.

Ирмос: Похвалу боговидац Мојсије...

Григорија мученика да прославим, како сам страстима помрачен и гордошћу гадном обузет, умеће ми даруј, Благи Боже.

Радошћу си срце испунио и Господу си се посветио у свети збор монашки ступивши, обитељи својој подвизима сијајући.

Истински богоугодник био си, тела покрете си укротно сталним трезвењем ума, блажени, радујући се, испуњен благодаћу.

Богородичен: Часнија од све творевине, Дјево, и узвишенија од анђелских чинова, показала си се, свеблагодатна, јер си Творца свих као дете родила.

Катавасија по Уставу.

Песма 3.

Григорије преподобномучениче, благодати светле причасник био си; устима си Исуса призивао и целим животом Га исповедао.

О вере твоје, свети, презрени: похитао си да се на делу, као злато у огњу, опробаш и уготовљен, сазрео, Господу представиш.

Радоваше ти се светло небо док си част мученика примао, подвиге монаховања венчавајући, као угодник Божји у обома.

Богородичен: Храме Владара свих бића, Христа, и палато Цара васељене прекрасна, за слуге своје ништавне се заузми и насељење са праведнима нам даруј.

Седален, глас 4.

Од младости се Богу посветивши, подвижника украс наблиставији и Духа станиште био си, славни, монахујући Богу си угодно. Њега моли за спасење оних који ти спомен радосно певају.

Слава. И сада, Богородичен, глас исти:
Тебе величамо, Богородице, вапијучи: ти си
једина благословена; из тебе се неизрециво
роди Христос Бог наш; радуј се, Живота
нашег Матри препрослављена.

Песма 4.

Испуњавајући речено у Писму, да ће
слуге Христове бити гоњене, веру непо-
колебиву си показао и непостидан неход
си задобио.

Јавно, пред људима, заслужио си, чистоте
душевне и телесне најчистији узор си по-
стао сијајући дивним анђелоподобјем.

Анђелима Божјим чистота блиска
душу и тело ти је украсила; искушењу
злом не подлежавши, достојанство мона-
шко си сачувао.

Богородичен: Стуб стамен и стена не-
оборива слугама својим се показујеш; уз-
дајући се у тебе, Богородице, искушења
крепико побеђујемо.

Песма 5.

Мучениче, ногама си корачао ка испу-
њењу заповести Божјих; достигавши до
храброг мучеништва, главу противника
си згазно.

Упутивши се, подвижниче, манастир-
ским потребама да послужиш, смирено и
послушно, блаженн, целомудрија ризницу
си показао.

Чувена је лепота твоја била, чистоте
прекрасни украсу, њом си се по подобију
успињао док славу Христову ниси достигао.

Богородичен: Буром сагрешења многих
поштопљеног, на обалу благостања изведи
ме руку ми помоћи дајући, јер си изва-
љењу света послужила.

Песма 6.

Еванђеље божанствено у срце као бого-
носац си усадно; плодове врлина Христу си
принео заједно са алавастром крви своје.

Невоља због Речи када дође посејано семе се распознаје; због Речи си, мучениче, пострадао, многе плодове у своје време доносиш.

Исповедно си Га пред људима да те призна пред анђелима небеским; Он те је са мученицима наставио и Њему се поклањаш као Цару и Богу.

Богородичен: **Штит** незаменљив јеси, Мати славна, и оружје непобедиво и моћно, које духовне противнике поражаваш и силу православља показујеш.

Кондак, глас 4.

Ризу монашку достојно носеши, ортачем пурпурним си је заоденуо, благочешћем извреним си засијао и исцељења многа чудесно сатворио. Зато те поштујемо и певамо ти, **Цркве** Христове украсу, Григорије.

Икос: Добру битку си извојевао, трику си завршио, очекивано вером достигао, испуњење наде примио, венац неувећив добио и почасти победе понео, у насељима рајским сада се веселиш и светковину ову благосељаш као преподобномученик нови, Цркве Христове украсу, Григорије.

Синаксар: Месеца јануара у 25. дан спомен слаavimo преподобномученика Григорија Петког.

Данас славени богоугодник живљаше у 17/18. столећу и беше сабрат најсветије лавре Петке. Остаде незнано да ли он имаше свештени чин, али богатство његове врлине беше добро знано и још веома засија када дође час његов да објави име Гина Божјег Господа Христа пред неверним Агарјанима. Када он пође манастирским путем у Петк догоди се да се нека млада Агарјанка, кћи неког старешине, обузе похотном жељом за њим. Видећи то њен отац, и желећи удовољити чежњи своје кћери, додају-

Ћи БЕЗАКОЊЕ НА БЕЗАКОЊЕ, УСТРОЈИ ОТМИЦУ ОВОГ СВЕТОГ ПОДВИЖНИКА ХРИСТОВОГ И ИЗВРШИ НАД ЊИМ МУХАМЕДАНСКО НАСИЉЕ. А ПРЕПОДОВНИ ГРИГОРИЈЕ, ПОДВИГУ МОНАШКОМ ПОДВИГ СТРАДАЊА ЗА ИМЕ ХРИСТОВО ПРИЛАЗУЋИ, ЈАВНО ИЗОБЛИЧИ МУХАМЕДАНСКО ЗЛОВЕРЈЕ, СВЕДУШНО ИСПОВЕДИ ХРИШЋАНСКО ПРАВОВЕРЈЕ И СИКДЕ АГАРЈАНСКЕ ХАЉИНЕ. Када то ВИДЕШЕ АГАРЈАНИ, НАВАЛИШЕ НА СЛУЖИТЕЉА ХРИСТОВОГ ГРИГОРИЈА И ПОЧЕШЕ ГА НЕМИЛОСРДНО ТУЋИ. УЗНОСЕЋИ ГОСПОДУ НА ПРИНОС СЕБЕ САМА, МУЧЕНИК ПРОЖИВЉАВАШЕ РЕЧ ХРИСТОВУ: „СВАКОГА КО ПРИЗНА МЕНЕ ПРЕД ЉУДИМА, ПРИЗНАЋЕ ОТАЦ МОЈ КОЈИ ЈЕ НА НЕБЕСИМА“. СТРАДАЊА СВЕТОГ ПРЕПОДОВНОМУЧЕНИКА БИШЕ ОКОНЧАНА ТАКО ШТО МУ РАСПОРИШЕ СТОМАК И ОН ДУШОМ УЗИЋЕ У ГОРЊИ ЈЕРУСАЛИМ, КОЈИ ЈЕ ОТАЦВИНА СВИХ НАС. СВЕШЋЕНЕ МОШТИ ЊЕГОВЕ ВЕРНИ ТАЈНО САХРАНИШЕ И НАД ГРОБОМ ЊЕГОВИМ ПОДИГОШЕ ЦРКВУ У КОЈУ НА ПОКЛОЊЕЊЕ И МОЛИТВУ ДОЛАЗАХУ И ХРИШЋАНИ И МУСЛИМАНИ. ЧУДЕСА КОЈА СУ СЕ ЗБИВАЛА НАД ГРОБОМ ЊЕГОВИМ УТВРДЛА СУ ПОШТОВАЊЕ

његово, и спомен Светога Григорија Новог би придодат спомену Светог оца нашег и учитеља Григорија Богослова. Гроб Светог Григорија беше откривљен 1929. године од безбожног управитеља, који се потом, кажњен од стране Господа за безаконје, покајао и обновно свето место. Мошти подвижника мученика бише подигнуте из гроба и пренете на незнано место.

Његовим светим молитвама, Христе Боже наш, помилуј нас. Амин.

Песма 7.

Врепко си се старешини успротивно кад је срамно наређење издао на веру божанствену да похулиш, великоменица похвало Печки.

Анђели су с трепетом приступили и Исус те је вером испунио, страшним мучкама храбро да одолиш и сведочанство вере свима да објавиш.

Свирепо су те звери нападе желећи да те као јагње растргну; но, убијајући те,

нису те умртвнле јер си Живот и поста-
си задобно.

Богородичен: Таму дубоку и помрачну
етрасну молитвама својим од нас загагнај
јер ти се, Благодатна, молимо и као Мај-
ку Божју те призивамо.

Песма 8.

Лукавство смрти Живот је поразно,
очовечени Син Божји, Победник; мученик
се, зато, од смрти не уштеже добровољно
се Христу предаје.

Анђелске чнове и светих хорова угле-
дао си, славни, радујучи се; с њима зајед-
но помени, заступни прослављаче своје које
си сабрао.

Велику благодат, уистину, молитве
твоје пред Исусом вернима и невернима по-
казаше; радуј се, украсу града Пећи.

Богородичен: Нови Адам је благодиво-
лео да нас обнови од тебе тело примивши;

Њега сада усрдно моли, Дјевко, да нам милостив буде, Пречиста.

Песма 9.

Изливајући гробница твоја чудеса, као река богата водама, на дивљење сабор богољубиви подстаче; који те хвали, многострадалниче.

Моли се за нас који ти певамо, мучениче богомудри Григорије, греховну напаст одгонећи и светлост благодати пружајући.

О пецки светилниче неугасиви, часним монаховањем и мучеништвом од Господа двојакo прослављени, просветли и освети појце своје који ти песму ову окончавају.

Богородичен: Молитвама Мајке своје, Христe, слуге своје од прљавштине очисти, сагрешења опроштај нам дарујући, јер под чудесни њен покров прибегосмо.

СВЕТИЛЕН, ГЛАС 2.

Молитвом и подвигом, преподобни, срце своје за Господа си припремао, верност Њему жртвом си потврдио, у мучеништву свом се радујутки као светлоносни мученици некада. С њима се моли за све нас.

СЛАВА. И САДА... БОГОРОДИЧЕН, ГЛАС ПЕТИ:

После Бога на тебе наду нашу, Пречиста, полажемо, ми који се у Христа, из тебе пронзашлог, крстимо; твојим молбама пред Њим, у светлости Божјој све нас до краја сачувај.

НА ХВАЛИТЕ... СТИХИРЕ ПОДОБНЕ НА 4, ГЛАС 8.

Преблажени мучениче, ништа световно и сујетно срце твоје не дотаче, нићи видљиво или невидљиво жељу твоју не поколеба; силом крста победу си стекао и до Христа успешно стигао. Њега моли за душе наше. **[ДВАПУТ]**

Преблажени мучениче, добродетељи сваке био си правило, подвижницима узор очигледни, збора монашкога украсење и Патријаршије драгуљ непроцењиви; анђелима си порекновао и Христу преславно угодно. **Њега моли за душе наше.**

Преблажени мучениче, до чисте светлости си доспео, до сјаја обожења вечнога, све видљиво као пролазно презревши и са Христом се распевши; **Њега си смерно подражавао** и васкрсења Његовог заједничар постао. **Њега моли за душе наше.**

ГЛАВА... ГЛАС НЕТИ: ГЛАВЉЕ мученика светлог анђели на небесима прослављају и људи на земљи певају у богознамени храм сабрани, једним Духом покренути, кличу: **Радуј се, свештена Лавро патријаршијска,** крин из врта твога замрсица; **радуј се, дивна Архиепископијо пећка,** бисер непроцењиви ти стече; **радуј се и кличи, Цркви, Застани** и отпразнуј, **Бистрицо;** јер победник вере нови Григорије преподобни, пред лицем Го-

сподњим стоји. Његовим заступништвом добара сионских да се удостојимо, припаднимо молетки.

И сада... богородичен, глас нечи: Владичице, прими молитве слугу својих и избави нас од разних тескоба и жалости.

Велико славословје.

НА ЛИТУРГИЈИ

Тропарн на блаженствима на 8 из 3. и 6. песме канона Светоме.

Апостол: 2 Тим. зач. 291. (1, 8-18)

Јеванђеље: Мк. зач. 37. (8, 34-38; 9, 1)

Причастен: У спомен вечни.

Житије СВЕТОГ МУЧЕНИКА Василија Пекара

У XVII веку хришћани на Балкану тешко стењаху у оковима турске тираније. Довољно је било да некога оптуже да је хулио Мухамедову веру па да одмах, без суда и провере, буде убијен на најсвирепији начин. И сваки онај који би обећао да ће се потурчити а после одбио да то учини пострадао би мученички. Отмице српских жена и девојака биле су тада обична ствар.

У то тешко време живљаше у Пећи овај врлински хришћанин Василије¹. Василије беше по занату пекар, а по души истински грађанин Царства небескога. Иако још млад, Василије је био породичан човек који поштује светињу брака и у својим тридесетим годинама, као већина људи у то доба, имао је одраслу децу. Ђерка му беше изванредне лепоте. Тек што се била задевојчила и стасала за удају, запазише је неки Турци и запаливши се прљавом телесном страшћу према њеној чедној лепоти уграбише је и отеше из родитељског гнезда.

¹ Први је на култ Светог мученика Василија Пећког Пекара указао српски историчар и академик Ђорђе Сп. Радојчић, а после њега кратке записе налазимо код богослова и историчара др Леонтија Павловића („Култови лица код Срба и Македонаца“) и јрм. Димитрија Плећевића („Српски светачник“), као и код Голуба Јашовића („О именима становника села Ђушке код Пећи у северној Метохији“).

Свети Василије, као човек дубоко утврђен у вери пратачкој не хте се помирити са насиљем нити са мишљу да му ћерка постане мухамеданка, те појури за Турцима и стаде се са њима отимати за своје чедо. Но Турци, којих не беше мало, савладаше Василија и стадоше га тући и приморавати да и он прими мухамеданску веру или ће га погубити. Страдалац Христов Василије никако не пристајаше на вероодступништво и радије жељаше да изгуби главу него своју да погуби душу. У тој и таквој борби, видећи га непоколебивога, разјарени Турци оштрим ножем – јагањем распорише Светог Василија тако да му се сва утроба просу. Ово се догодило на излазу из Пећи према Дечанима, на месту званом Раушићка грешња. Смртно рањеног, ту га оставише да умре. Но, Свети мученик успе да се довуче до оближњег села Ћушка (у близини данашње железничке станице у Пећи) и ту оконча свој оновремени земни живот заменивши га вечним животом у Царству небеском; јер пред Господом ни једна жртва није узалудна, нити Господ заборавља оне који су Му верни, већ вазда чини по речи својој: „Сваког који призна мене пред људима, признаћу и ја њега пред Оцем својим који је на небесима“.

А за сведочанство да је примио жртву Светог Василија у небесни свој жртвеник поче Господ ускоро да га прославља и пред људима. Наиме, Срби из села Ћушка чесно погребаше Светог Василија на оном месту на ком га нађоше и упалише му кандило на гробу. Осећајући дубоко поштовање према његовој одважности у одбрани вере Христове, уједно и дивећи му се што није као многи од њих погнуо главу или устукнуо пред опасношћу, почеше, у почетку стидљиво и тајно а касније све одважније, обилазити његов гроб и молити његово заступништво пред Господом.

И добијаху они брзу помоћ у невољама и исцељења у болестима. Зато му озидаше гроб, али без натписа, и у њему

издубише „неугасиво“ кандило. Касније му над гробом подигоше цркву око које је, по народном предању, никао мали манастир (највероватније метох Пећке патријаршије). Манастир је страдао од Турака, а црква је срушена. Но и после рушења цркве народ није престајао притицати гробу Светога и прослављати га. Остаци цркве и конака били су видљиви а гроб очуван све до рата 1999. године.

По народном предању и обичајима Срба из Пећи и околине, на гроб Светог Василија се највише одлазило уторком и петком, а најпосећенији је био на дан Светог Василија Великог, када се и месно прослављао (слично Светом свештенумученику Григорију Пећком, који се прослављао на дан Светог Григорија Богослова). Ранко Бакић из села Љевоше изнад Пећке патријаршије сећа се да су на тај дан њихове мајке одлазиле у цркву Св. Василија Пећког носећи хлебчиће зване симите намазане кајмаком у знак сећања на њега као пекара.

Крајем XVII века, након Велике сеобе Срба под Арсенијем III Чарнојевићем дошло је до значајних промена у саставу становништва тога краја. Већина српског живља напустила је своја огњишта. У селу Ћушка остало је свега неколико православних кућа, а у XVIII веку село населише Срби из Црне Горе и Македоније. И премда су староседеоци повест о мучеништву Светог Василија и чудесима која су бивала на његовом гробу пренели својим новим комшијама, досељеницима из Црне Горе био је много познатији култ Светог Василија Острошког Чудотворца, те временом почеше мешати ова два велика Христова угодника. Тако се у народу почело причати да је на месту на коме је гроб Светог мученика Василија „канула крв Светог Василија Остро-

шког када је био рањен“. По другима је ту сахрањена рука Светог Василија Острошког: „Та рука је светитељу отпала, према казивањима мештана села Ђушка, у тренутку када је посветивши се узлетео на небеса“ (*Голуб Јашовић*: „О именима села Ђушке код Пећи у северној Метихији“). Остало је такођер запамћено да је Свети Василије Острошки, када је ишао у Пећку патријаршију, где је примио епископски чин, боравио у конаку Пећке патријаршије који је постојао на овом месту поред цркvice и гроба Светог Василија Пекара а чији се остаци и данас виде. И премда се прослављање Светог Василија Пекара све чешће везивало за дан када се слави Свети Василије Острошки, код староседелаца пећког краја и њихових потомака сачувало се живо сећање на овог Светог мученика Христовог.

Непосредно поред гроба Светог Василија Пекара налазио се и један „турски гроб“ у коме је по предању сахрањен Василијев слуга, који му је остао веран и који је после мученичке кончине свога господара одржавао његов гроб. Током времена почели су и Турци и Шиптари да долазе на гроб Светога. По сведочењу две муслиманке из Пећи – Сабрије Салих и неке Емине које су крајем педесетих и почетком шездесетих година прошлога века одржавале гроб – (*њихова сведочења је 1959. године записано Леонтије Павловић*) саборвало се овде и на Светог Илију који је „до подне Илија, а од подне Алија“. Повремено су Турци а касније и Шиптари својатали гроб Светог Василија, а било је и покушаја, али безуспешних, да се гроб слуге Турчина прогласи светим местом.

Народ је често на гроб долазио у великим групама, кадио га и палио свеће и саборно се молио. Болеснике су водили у трикратни опход – литију око гроба Светога. На гробу је увек горело кандило израђено у виду пространог удубљења које је могло да прими до пола литре уља. Особи-

то су светињу посећивали ђаци и доносили књиге да би их Свети благословио и измолио за њих дар учења.

По речима Бранке Мреновић (рођене 1949. у Пећи), њу и њену браћу и сестре будила би рано њихова покојна мајка Цвета Јанићијевић (рођена 1929, а упокојила се 1998. године у Пећи), терала их да се свечано обуку, и онда су заједнички одлазили до гроба Светог Василија, који је био удаљен пет-шест километара од њихове куће. Тамо би окадили гроб, палили свеће и помазали би се уљем из кандила. Ту би се помолили свако за своју потребу и по Бранкиним речима, молитва је увек бивала услышена. Онда би сви до ручковали у непосредној близини, а после ове од Светитеља благословене трпезе враћали би се кући – духовно и телесно укрепљени. Када би напуштали ово свето место зора је тек свитала.

Драгица Поповић је од своје младости па све до бомбардовања 1999. године често посећивала гроб Светог мученика Василија Пећког и молила му се у свакој животној невољи. Помоћ Светога, како каже, није изостајала, а када би се враћала са његовог гроба увек је осећала олакшање и покој.

Њена другарица, Милка Ђукић, са којом је често одлазила на гроб Светог Василија, шездесетих година прошлог века осведочила се на свом личном примеру колико је Свети Василије брз да помогне. Наиме, након неколико година брака дошло је до развода, а њен бивши муж отишао је на рад у иностранство. Милка је затражила помоћ код Светог Василија – молила је да јој се муж врати и да не остане самохрана мајка са два сина. Након само три месеца муж се заиста вратио кући, а њихов обновљен брак Господ је крунисао рођењем још једног детета – после два сина подарио им је ћеркицу. И данас Милка благодари Светом мученику Василију – брзом помоћнику у невољама.

Једном је Драгица Поповић (60-тих година прошлог века) код гроба Светог Василија затекла млади брачни пар из Босне. Дошли су на гроб да дарују златни ланчић у знак захвалности. У браку су били четири године и пошто нису могли да имају децу молили су се Светом Василију и добили су сина.

По сведочењу монахиње Ефимије (Марковић), родом из села Накла (у близини Пећи), жене из њеног села и околине обичавале су да иду код Светог Василија на младу недељу и на млади петак. Неки би опет наменили девет четвртака за редом и молили се за војнике и своје ближње који су у војсци и сви би се они живи и здрави враћали својим кућама. Често су заједно са Србима и Шиптари из Накла одлазили јутром на гроб Светога.

Добрила Поповић из Накла као дете је имала свакодневне јаке главобоље. Мајка ју је повела у Ћушку на гроб Светог Василија и ту је помазала уљем из кандила. Главобоља је престала и од тада је више никад није заболела глава. Сада Добрила живи у Крагујевцу, има 60 година.

Житељи Накла знали су да дете које не би на време проходило носе код Светог Василија. Три пута би са њим опходили гроб и дете би одмах проходило. Познато је неколико таквих случајева.

Радмили Марковић (рођена 1938. у селу Љешане код Пећи) се 1970. године често у сну јављала њена покојна комшиница муслиманка (Зика) и тражила од ње помоћ. Радмила је дуго размишљала како да јој помогне. На крају је одлучила да оде на гроб Светог Василија. Ту се помолила за своју комшиницу и више је није сањала.

Син Милоша Чукића из Главичице (село у близини Пећи) боловао је од дечије парализе. Како ту медицина није могла много помоћи, Милош је одвео сина код Светог Василија Пећког и дете је потпуно оздравило.

Надежда Милићевић (рођена 1921. године у Пећи, упокојила се 2018. године) сећала се да је њена другарица Тодорка Филиповић проблем са сином јединцем који никако да се ожени решила на следећи начин: Почне Тодорка јутром рано да одлази код Светог Василија и усрдно да му се моли за посредништво и помоћ. Тако учини три јутра за редом, а кад би четврто јутро син јој дође са молбом да пођу у кућу Кадића и испросе му Мицу Кадић за жену. Мајка се силно обрадова и продужи да одлази код Светог Василија да му благодари. И данас су у кући Филиповића захвални Богу и Светом Василију јер им се из брака склопљеног његовим благословом и данас рађају наследници.

Митра Мијатовић (рођена 1934. године у оближњем селу Витомирица – данас живи у Пећкој патријаршији) сећа се да се говорило: „Ако те ухвати дремеж код Светог Василија, бићеш исцељен“. То се управо и догодило унуку Милунке Лазовић (рођена 1930. и све до своје смрти 2018. године живела у Пећи) када га је почетком деведесетих година прошлог века повела на гроб Светог Василија због тога што је често плакао. Кад су по обичају трикратно обишли гроб, после трећег круга унук је заспао. Ту се нашао један Шиптар који јој је рекао: „Добро је што ти је заспао, биће добро...“ И заиста, после тога дечак више није плакао.

Мирјана Тодоровић, Пећанка која од 1999. године живи у Београду, редовно је одлазила на гроб Светога и молила му се за сваку потребу. Једном је и сама доживела исцељење. На нози јој се појавило мало удубљење и веома јаки болови на том месту. Није ишла код лекара већ је одмах отишла код Светог Василија и три пута обишла гроб молећи се. После сваког обиласка намазала би болно место уљем из кандила. Болови су престали, а ускоро се и удубљење на нози повукло. Она се још сећа да је обичај био да се на гроб носи храна и да се ту свечарски обедује.

Викторија Стањевић, Блаженка Чукић и Радмила Шуговић такође се сећају својих одлазака на гроб Светог Василија, а Љубица Милатовић памти да је на гроб новомученика Василија ишао и народ српски и шиптарски и да су људи често доносили понеку личну ствар да се на гробу освешта.

Средином осамдесетих година прошлога века примећују се напори Шиптара да Србима онемогуће приступ светињи. Монахиња Ефимија се сећа да је 1985. године гроб Светог Василија био ограђен тарабодом, те да тада није могло да му се приђе – „само смо га гледали из аутобуса заграђеног кад бисмо се враћали из школе кући.“

Ова „забрана“ трајала је само неко време, али су и за сво то време многе Пећанке одлазиле на гроб, све до 1999. године када су га, по казивању Бранке Мреновић, Шиптари поново оградили. Мирјана Тодоровић, која је радила у близини и готово свакодневно пролазила туда, сећа се да је тада изнад оба гроба почела да ниче грађевина за коју се понадала да би могла бити црква. Пре него што је са породицом избегла из Пећи у јуну месецу 1999. године видела је да је грађевина скоро завршена – гробови су били ограђени зидом и покривени кровом, недостајали су само прозори и врата.

Шта се заправо дешавало на гробу и са гробом Светог Василија тих последњих година пред рат можда најбоље казује прича двеју пријатељица из Пећи – Српкиње Драгице Поповић и Шиптарке Шарибане Плунци – које су често заједно одлазиле на гроб овог пећког Светог да се тамо помоле, свака на свој начин. Шарибана је често ишла и у пећку Митрополију – да се моли и пали свеће.

Једном приликом, 1998. године наишле су на гроб Светог Василија „испреметан по шиптарски“ (што значи да су на гроб положили дуги камен какав стоји на шиптарским гробовима, а са стране су натрпали земљу како би гроб ли-

чио на хумку – као да је неко недавно сахрањен) и на гробу постављено турбе. Шарибана упита на шиптарском чувара гроба зашто је то урадио. Он јој одговори: „Наши су наређили.“ (Мисли се на УЧК-терористе.) Дошао је, каже, један човек да га извести шта и како треба да уради. Оне се помолише и одоше. После неколико дана пођоше њих две поново на гроб Светог Василија. Кад, гле чуда, све враћено у првобитно стање. Шарибана опет упита чувара шта се догодило. Он одговори: „Не може се Богу наређивати. Дошао је тај човек поново да ми каже да вратим све како је било – јер мучио се ноћу и није могао да спава.“

Након 1999. године на овом светом месту је направљено муслиманско турбе. Изнад гробова су постављени препознатљиви дрвени кивоти у чијем врху је стуб са чалмом, а кивоти су по турском обичају прекривени везеним пешкирима, а камена плоча на гробу Светог Василија је префарбана зеленом масном бојом. Метална врата су закључана, прозори затворени али муслимани долазе и пале парафинске свеће на лиму са спољне стране прозора. О месту брине један муслиман – пекар.

Дана 29. априла 2018. године Високопреосвећени Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Преосвећени Епископи крушевачки Давид и диоклијски Кирило су служили Молебан Светом мученику Василију Пекару на његовом гробу. Учествовали су и надлежни парох пећи, отац Никола Станић, монахиње Пећке патријаршије и верници Драго и Ранко Бакић. По завршетку молебана прочитано је житије овог Светог Божијег угодника.

МЕСЕЦА АПРИЛА У 29. ДАН
СПОМЕН СЛАВНО
СВЕТОГ МУЧЕНИКА
ВАСИЛИЈА ПЕРВОГ

НА ВЕЧЕРЊОЈ

На Господе, тебе призвах... стихире на
6, глас 7.

Догос Божји ученицима објављује: „Пред старешине ће вас изводити мене ради, сви ће вас мрзети због имена мога“. Он, у телу дошав, Оца свету посведочи и послушност на Крст узвеси. Следбеник његов Василије мученик име Божје исповеди пред старешинном агарјанским, страховићто мучен и бијен, од вере не одступи, и Духом научен да одговори: „Христос је Бог истини-

ти“, тело смрти храбро предаде да се светло
о васкрсењу краси. [двапут]

На небеса узлете журно као птица која
се избави од замке ловачке, анђелима све-
тим се окружи и међу мученике се наста-
ни, који су крв своју за Христа излили и
Духа Божанског примили; с њима умивен
и озарен, пред престолом горњим стојећи,
мучениче часни Василије, опроштај нам из-
моли и велику милост. [двапут]

Страдање мученика верни видевши, у
тајности притекоше на место свештено, и
тело које је за Христа мучено као драго-
ценост небеску узеше и са почастима са-
хранише. Благодаћу чудеса многих, од мо-
штију твојих сатворених – као из извора
набујалог истеклих – прослави се храм над
гробом твојим. [двапут]

ГЛАВА... глас 8: У Царство Божје при-
звани, по имену царства названи, стра-
далниче свети, демонске варке си сломно,
у намери часној неколебљив остао благода-

ѣу Господњом; душѹ своју си положио и
верност своју украсио, Царства наследниче,
пријатељу светих, сине васкрсења, Василије,
моли се за душе наше.

И сада... догматик, глас исти: Цар не-
бески из човекољубља на земљи се јави
и са људима поживе, од Дјеве Чисте тело
примивши и из ње изишавши са примље-
ним; један је Син, двострук природом, али
не личношћу. Зато, Њега савршеног Бога
и савршеног Човека уистину проповедају-
ћи, исповедамо Христа Бога нашега; Њега
моли, Мати безневесна, да се смилује ду-
шама нашим. **Или празника...**

Пармије.

Стихире са стиховима, глас 1.

**Анђелски светли чиновни с висина не-
беских приносише на место страшно му-
чеништва, гледајући подвиг храбрости и**

Господу своје верности мученика блаженог Василија, који се показа украс вере.

Стих: Праведник ће као финике процвати, као кедар на Ливану ће се умножити.

О вере несаломиле и благодати брзо испослане, којом си замке уништио и на избављење ниси пристао да би васкрсење боље задобно; силу живота си показао, ти који си украс вере.

Стих: Засађени у дому Господњем, у дворима Бога нашега процветаће.

Од чистог злата скупљим, од драгог камења драгоценим, свештеним мошћима твојим и небокрасном храму, Василије, верни и неверни у невољи прилазећи, благодатну помоћ добијаху, кроз тебе који си украс града Пецки.

Слава... глас 6: На торжество твоје стекавши се, мучениче, град твој Пецк весело ликује спомен ти свештенодолично спрема-

јутки: Радуј се, говоримо ти, страдалици
храбри; Радуј се, чудотворче дивно засијали;
Радуј се, приноси новни и богонадахнути;
Радуј се, хлебе најизврснији; Радуј се, тр-
пљењем Исусу уготовљени; Радуј се, прос-
форо Христу своме узнета; Радуј се, даре
Господу савршени; Радуј се, Василије, похва-
ло метохијка.

И сада... богородичен, глас исти: Творац
и избавитељ мој, Пречиста, Христос Господ,
из твоје утробе изишавши, у мене се обу-
че и од првобитне клетве Адама ослободи.
Зато ти, Свечиста, као Божјој Мајци и
Дјевци истину вапијемо неуткутно: Радуј
се; анђелски певамо: Радуј се, Владичице,
посреднице и покрове и спасење душа наших.
Или празника...

**Тропар, глас 7. [састав јрм. Јустин-
на Петканца]**

**ХЛЕБ ЗЕМАЉСКИ ГОТОВЕЌИ, ХЛЕБ НЕБЕСКИ
СИ ИСКАО; СВЕТЛОШЌУ ХРИСТОВОМ СЕ ИСПУ-**

нивши, смрти се ниси устрашио; душу своју за ближње положивши, Царство небеско си задобно, Василије царствоничини, моли Христа Бога да спасе душе наше.

И сада... БОГОРОДЧЕН, ГЛАС ИСТИ, ИЛИ ПРАЗНИКА.

Васкрсења нашега ризнице, на тебе се надамо, Свеопевана, од јаме и дубине грехова нас изведи јер си дужнике греху спасила родивши Спасење наше; ти која си пре порођаја била дјева, и у рађању дјева и по рађању, опет, остајеш дјева.

НА ЈУТАРЊОЈ

На Бог је Господ... тропар светоме двапут. Слава. И сада... богородичен, глас четни или празника.

Седален после првог читања, глас 1.

Врата Царства ти се отворише и у дворе Господње те примише када час сведочења вере нанђе, мучениче свеблажени; како љубав твоја пред мукима не устукну, тако Цар у испуњењу наде твоје не одоцни. Зато ти, Царства имењаче, вапијемо: Радуй се, славни, Василије Нови.

Слава. И сада... богородичен, глас четни: Небо се с љубављу весељаше и земља се са трепетом дивљаше када пречисти глас до тебе дође, Богородице, јер заједничко славље обома заслужи када бестелесни радост теби принесе. Зато ти са анђелом вапијемо: Радуй се, Чиста, Божје станиште. Или празника...

БЕДАЛЕН ПОСЛЕ ДРУГОГ ЧИТАЊА, ГЛАС 4.

Духовно верни прослављају спомена твога светлога приспеће; од мошћију мученика као из лечилишта и бање исцељења многа се раширише. Стога сабор српски ликује и свештенокрасни храм ти посвећује, Василије, прогонитељу напасти сваке.

ГЛАВА. И сада... БОГОРОДИЧЕН, ГЛАС ПЕТИ:
Божанствена скинија Догоса си била, једна пречиста Мати Дјево, чистоћом си анђеле превазишла; више од свих мене који сам прах био, упрљаног многобројним сагрешенима, очисти божанственом водом својих молитви, дајући ми, Чиста, велику милост. Или празника...

Канони Октоиха или празника на 8 и светога на 6, глас 6.

Акростих: Василија мученика славимо.

Песма 1.

Ирмос: Као по суху...

Василија мученика да прославим, како сам
сиромашан врлином – њом којом се врли-
на прославља, умеће ми даруј, благи Боже.

Апостолику веру и отачку на жртвеник
љубави ти прнесе саможртвеним подвигом
својим, новн међу мученицима Василије.

Снагу коју ти је Христос ниспослао и
веру која ка Господу хита, појцима сво-
јим, свети, подари, да ти свештенодо-
стојно певамо.

Богородичен: Надо народа, Богородице
Дјево, праотац Јаков духовно предвиде од
тебе оваплоћенога Бога, који нас преко тебе
у живот узводи.

Катакасија по Уставу.

Песма 3.

Истине пут прешао си, свечасни, за пу-
товођу Владара свих имајући; замкама
противничким си одолео и благо своје Хри-
сту безбедно предао.

Лукавство непријатеља препознав-
ши, у борби за веру ниси посустао и све
осим Христа си презрео, крадљивца спасења
изобличивши.

Истинита светлост којом си просветљен,
у часу трепетном у теби засија, светлост
вере хришћанске узвеличавши, града Пећи
похвала си постао.

Богородичен: Задиви се Данило пророк
видећи као Гору духовну тебе, Мати; Ва-
мен од тебе, Христос Господ, идолопоклон-
ство народа поруши.

Седален, глас 4.

На пут Христов крочивши, за Јагњем
Божјим си ишао, тако си и до креног све-
дочења стигао. Демонску дрскост си пора-

ЗНО И ПРАВОСЛАВЉА СВЕТЛОСТ СВИМА ПОКАЗАО.
Моли се, стога, мучениче, да се у дан онај
као деца Божја покажемо.

Слава. И сада... БОГОРОДНЧЕН, ГЛАС НЕГНИ:
Тебе величамо, Богородице, вапијучи: ти си
једина благословена; из тебе се неизрециво
роди Христос Бог наш; радуј се, живота на-
шега Мати препрослављена. Или празника...

Песма 4.

Јако и свесрдно Господа заволевши, ра-
зум небески даровао ти је по мери Цар-
ства да расућујеш, о ти, именом цар-
ства названи.

Алаха за бога свога ниси признао јер,
заповестима Божјим научен да су богови
незнабожаца демони, Свесвету Тројницу си
право славно.

Мученичко сведочење ти се указа и ниси,
о трпељиви, поустао, већ си и живот и
младост и вечност своју као принос угодан
Богу принео.

Богородичен: Благодат процвета, закон
умену, јер си једног од Тројице родила; Он
нам опроштај милостиво подари, Мати
Дјево преблагословена.

Песма 5.

Упутно си, мучениче слави, усрдно мо-
љење Господу своме да те благодаћу брзо
охрани да прославиш Име Његово свето.

Чувши глас твој вапијући, смели, Он,
који је Духа пламичке послао, божанствен-
ном ревностију те испуни, па си надом и
љубављу зрачно.

Еванђељем мира си засијао станиште
мира Христовог будући, као мирна и драго-
вољна жртва Господу са усрђем си се принео.

Богородичен: Чистотом засијавши, нај-
чистија, божанствено станиште Логоса си
била, Мајка Божја једина си постала, све-
опевана од анђела и људи.

Песма 6.

Наоружавши се трпљењем и вером, и спасење као циљ поставивши, вечно Царство мира си задовољно радујући се непролазном животу.

Исповедајући Христа срцем и мишљу, удостојно си се, кад си био призван, Име Његово пред људима да објавиш и славу мученика си понео.

Као кад који се пред Бога узноси, мучеништво своје Господу си принео хришћанском народу миршутки и болести мионирисом целети.

Богородичен: Велики међу пророцима Мојсије као кивот и трпезу наговести те прабразно знаменујући рођење Сина Божјег од тебе, Свечасна.

Кондак, глас 8.

Проливањем крви своје за Христа, са њим си се сјединио, земљу си осветио и верне обогатио; Царство Божје достој-

но наследно и са мученицима се настанно. Слободу пред Господом имајући, помени нас који ти кланчемо: **Радуй се, Василије, нови мучениче.**

Икос: **М**ољења наша, мучениче, услушувјући, исцељења многобројна си сатворио и Цркву сву на славље си покренуо да ти у похвалу говоримо: Радуй се, светлошћу неискazanом просветљени; Радуй се, благодаћу непролазном испуњени; Радуй се, болести греховних лекару моћни; Радуй се, горњег Јерусалима жителу радосни; Радуй се, града Петки свагдашње весеље; **Радуй се, Василије, нови мучениче.**

Синаксар: **М**есеца априла у 29. дан спомен слаavimo Светог мученика Василија Петког.

Данас слављени богоугодник живљаше у 17/18. столећу и беше пекар у старом српском граду Петки. Он беше благочестив и праведан човек који посла свој са трудом обављаше и кћер своју у побожности васпитаваше. Насиље агарјанско над хришћка-

НИМА, КОЈЕ СЕ СВАКИМ ДАНОМ УВЕЋАВАШЕ,
 ДОПАДЕ И ДО ЊЕГОВЕ ПОРОДИЦЕ. КЋЕР СВЕ-
 ТОГ ВАСИЛИЈА БИ ОТЕТА ОД СА ЗЛОБНОМ И
 НЕЧАСНОМ ПОВУДОМ. УВИДЕВШИ ТО, БЛАЖЕНИ
 ХРИСТОВ МУЧЕНИК СЕ НЕ УПЛАШИ ОНИХ КОЈИ
 УБИЈАЈУ ТЕЛО И УСТРЕМИ СЕ ДА ОДБРАНИ КЋЕР
 СВОЈУ ОД НАСИЉА И ЗАШТИТИ ВЕРУ ЊЕНУ И
 ДОСТОЈАНСТВО ХРИШЋАНСКО, ШТО ГА ДОВЕДЕ
 ДО СТРАДАЊА. ЗНАЈУЋИ ДА НЕМА ВЕЋЕ ЉУБАВИ
 НО ДА КО ПОЛОЖИ ДУШУ СВОЈУ ЗА СВОЈЕ БЛЖ-
 ЖЊЕ, ЈУНАК ХРИСТОВЕ ВЕРЕ ВАСИЛИЈЕ СА СВА-
 КОМ РЕВНОШЋУ ИСТУПИ ПРЕД МУЧИТЕЉЕ. ОНИ
 ГА ПОЧЕШЕ ПРИМОРАВАТИ ДА ПРИМИ МУХАМЕ-
 ДАНСКУ ВЕРУ, АЛИ ОН ТО ОДЛУЧНО ОДБИЈАШЕ
 ЈЕР СРЦЕ ЊЕГОВО БЕШЕ УТВРЂЕНО У ЉУБАВИ
 ПРЕМА ХРИСТУ БОГУ. НЕПОКОЛЕБИВО ДРЖАЊЕ
 СВЕТОГ МУЧЕНИКА СИЛНО РАЗЈАРИ АГАРЈАНЕ КОЈИ
 ГА ПРЕДАДОШЕ НА СТРАДАЊЕ И НАПОСЛЕТКУ МУ
 РАСПОРИШЕ СТОМАК. А ОН, СВОМ ДУШОМ СЕ
 УЗДАЈУЋИ У БЛАЖЕНИ И ВЕЧНИ ЖИВОТ, НЕ
 ОСВРЋУЋИ СЕ ЗА СОБОМ, ВИНУ СЕ У ЦАРСТВО
 СВЕТЛОСТИ И ПРАВДЕ И НАСТАНИ СЕ МЕЂУ МУ-
 ЧЕНИКЕ И НЕПОВЕДНИКЕ. МОШТИ ЊЕГОВЕ ВЕРНИ

тајно сахранише и над гробом његовим подигоше цркву у коју на поклоњење и молитву долажаху и хришћани и муслимани. Чудеса која су се збивала над гробом његовим утврдила су поштовање његово, и спомен Светог Василија Новог би придодат спомену Светог оца нашег и чудотворца Василија Острошког. Гроб Светог Василија беше оскрнављен приликом новог страдања народа нашег од Арбанаса, 1998. године.

Његовим светим молитвама, Христе Боже наш, помилуј нас. **Амин.**

Песма 7.

Алфу и Омегу – Логоса достигавши, почаст мученика си примно, у Јерусалиму горњем се радујеш за верне који ти певају молећи се.

Светлост дана незалазног угледавши и дворе небеске достојно настанивши, молитвима својим благостање измоли, немоћ нам греховну покривајући.

Ликујући због мошћују страдалика,
верни часно погребеше тело твоје, које се
благодатку чудеса прослави, бесна уста хуле
затварајући.

Богородичен: Због порода твога, Благо-
словена, смрт умире и трулеж срамно тру-
ли; божанска Ипостас из тебе изишавши,
силу ада свемоћно уништи.

Песма 8.

Ако се болесник с вером дочицаше све-
тиње гроба твога, мучениче, благовоље-
њем дивнога Господа од болести разреше-
ње добијаше.

Видећи чудеса Божја да се множе, му-
ченикоуци храм ти подигоше и прити-
чући, уљем се помазиваху и од слабости
чудесно оздрављаху.

Истините вере светињу не трпећи, људи
боговорни, на наговор злога, храм свеште-
ни ти оскрнавеше; но васкрснуче он из
праха и мученичке ти крви, свети.

Богородичен: Блаженом те називају народи, као што си, Мати чиста прорекла; у породу твоме спасење нађоше и молитве твоје моћне стекоше.

Песма 9.

Милостивом Богу се молећи, за град свој Пеф најпре се заузми и појцима својим светлост ниспошаљи, као Христов угодник и мученик.

О страдалици неустрашиви, о сведоче Христов непостидни, мучениче Василије чисти, слугу својих мољења услиши.

Богородичен: Укрепивши се силом твојом и милошћу, песму ти од срца узнесемо; примивши је, Дјево чиста, многосветлу благодат нам даруј.

Светилен, глас 2.

Ка светлости вечној журећи, Василије, за собом се ниси окренуо, већ поглед ка горњем управивши, до места светло-

сти Христове си стигао. Нему се моли
за све нас.

Слава. И сада... богородичен, глас четри:
После Бога на тебе наду нашу, Пречиста,
полажемо, ми који се у Христа, из тебе
пронзашлог, крстисмо; твојим молбама
пред Ним, у светлости Божјој све нас до
краја сачувај. **Нли празника...**

На Хвалите... стихуре подобне на 4, глас 2.

Вада насилна страшног верни допадоше и
благочешта светилку ветар вребаше, тада
као вере светилник у граду Петки подвиг
твој заблиста; мучениче славни Василије,
Хлеб живи и животворећи ненасито заже-
левши, одлучно си стао на виднику Агарја-
нима и мученички посведочно живот небе-
ски. **[двапут]**

Вада дође час онај наговештени, Сина
Божјега пред људима да исповедиш, ти
ликоваше, Духом развеселяван: Пшеница
сам Божја, страдањима се мељем, да се

КАО ХЛЕБ ИЗВРНИ ПОКАЖЕМ – Господу прине-
сен. О, приноси ти свежртвеног, БОЖАНСТВЕ-
НИ МУЧЕНИЧЕ!

Вада се кушач на те устремн, веру да
ти отргне желећи, Духа благодат срце ти
загреја и за цели свет Исуса ти не про-
мени, знајући да ко душу запостави у
пространствима светским се губи. Уским
путем и стазом мучеништва смирено,
Василије, прошавши, у пространства рај-
ска се усели.

Слава, глас 4: Као зрна многа у један
хлеб сједињена, мученици су Христови по
свету у Христу, Хлебу живота, сабрани.
Зато, мученика дивног, у Печки засијалог,
Василија свечасног, коме спомен торжеству-
јемо, урдно умолимо молитвама својим
од Христа да измоли Црква у миру и је-
динству да пребива.

И сада... БОГОРОДИЧЕН, глас исти: Од сва-
коврсних беда слуге своје сачувај, Благосло-

ВЕНА БОГОРОДИЦЕ, ДА ТЕ СЛАВИМО, НАДУ ДУША
НАШИХ. Или празника...

ВЕЛИКО СЛОВОСЛОВЈЕ.

НА ЛИТУРГИЈИ

Тропарн на блаженствима на 8 из 3. и
6. ПЕСМЕ КАНОНА СВЕТОМЕ.

Апостол: 2 Тим. зач. 292. (2, 1-10)

Јеванђеље: Лк. зач. 63. (12, 2-12)

Причастен: У СПОМЕН ВЕЧНИ.

По бла҃слову
Преосвећеног Епископа
будимљанско-никшићког
ЈОАНИКИЈА,
мјестобљуститеља Митрополије
црногорско-приморске

Службе саставио:
Лазар Љубић

Жиџија написали:
Сестринство манастира Пећка патријаршија
Братство Цетињског манастира

Редакџиори:
Протосинђел Јустин Мреновић
Монахиња Ирина Заставниковић
Зоран А. Станчевић

Лекџор:
Ивана Јовановић

Прелом:
Владимир Јакшић

Издавач:
СВЕТИГОРА
Издавачка установа
Митрополије црногорско-приморске

Штампа:
GolbiPrint, Подгорица

Стара црква Св. Јована Крститеља у Пећи – Митрополија; пре 1980.

